

رامین برتو

خاور میانه و به‌ویژه منطقه خلیج فارس در شرایطی به یکی از مهم‌ترین کانون‌های توجه رسانه‌ها، تحلیل‌گران و نهادهای تصمیم‌گیر در حوزه سیاست، اقتصاد و امنیت بین‌الملل تبدیل شده است که هم‌زمان چندبحران راهبردی بر معادلات منطقه‌ای سایه انداخته است. از یک سو، تقابل ایران و آمریکا واردمر حلهای پیچیده و پرتوسان شده‌از سوی دیگر، کشورهای عربی حوزه خلیج فارس تلاش می‌کنند خود را در برابر پیامدهای احتمالی این تنش‌ها ایمن کنند. در چنین فضایی، خبر موافقت احتمالی واشنگتن با اعطای مجوز به عربستان سعودی برای آغاز غنی‌سازی مقدماتی اورانیوم در چارچوب برنامه هسته‌ای غیرنظامی این کشور، بار دیگر آینده نظم امنیتی خاورمیانه را در مرکز توجه قرار داده است.

براساس گزارش شبکه خبری سی‌ان‌ان، دولت آمریکا با چارچوبی برای حمایت از برنامه هسته‌ای غیرنظامی عربستان موافقت کرده، اما پیش‌نویس توافق همچنان در انتظار امضای دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا است. مذاکرات میان واشنگتن و ریاض در اکتبر ۲۰۲۵ به پایان رسیده بود، اما به گفته منابع آگاه، جنگ جاری با ایران و نگرانی‌های سیاسی در داخل آمریکا موجب شده روند نهایی شدن توافق با تأخیر مواجه شود.

اهمیت این توافق صرفاً به همکاری هسته‌ای غیرنظامی محدود نمی‌شود. مسئله اصلی آن است که آیا عربستان اجازه خواهد داشت بخشی از چرخه سوخت هسته‌ای را در داخل خاک خود توسعه دهد یا خیر. غنی‌سازی اورانیوم و بارفرآوری پلوتونیوم دو مسیر اصلی برای تولید مواد مورد استفاده در ساخت سلاح هسته‌ای هستند و همین مسئله باعث شده هر گونه مجوز برای فعالیت‌های مرتبط با این دو حوزه، با حساسیت فراوانی در واشنگتن، تل‌آویو و دیگر پایتخت‌های منطقه روبه‌رو شود.

عربستان چرا به دنبال توان هسته‌ای است؟

حرکت عربستان سعودی به سمت توسعه توان هسته‌ای رانمی‌توان صرفاً یک پروژه انرژی یا اقتصادی دانست، بلکه ریاض در سال‌های اخیر تلاش کرده جایگاه خود را به عنوان یک قدرت منطقه‌ای مستقل تثبیت کند و در این مسیر، موضوع هسته‌ای به یکی از عناصر مهم راهبر دامینیتی و ژئوپلیتیکی این کشور تبدیل شده است.

نخستین عامل، رقابت راهبردی عربستان و ایران است. ریاض از سال‌ها قبل برنامه هسته‌ای ایران را

عربستان با توافق آمریکا در مسیر غنی‌سازی اورانیوم گام نهاد؛

ظهور ریاضِ هسته‌ای، در قلب تنشِ آلود خاورمیانه

یکی از مهم‌ترین تهدیدهای امنیتی خود تلقی کرده و محمد بن سلمان، ولیعهد سعودی، نیز پیش‌تر به صراحت گفته است اگر ایران به سلاح هسته‌ای دست پیدا کند، عربستان نیز مسیر مشابهی را دنبال خواهد کرد.

دومین عامل، تردید فراپاینده درباره قابلیت اتکای تضمین‌های امنیتی آمریکا است. تحولات اخیر منطقه، به‌ویژه حملات متقابل و گسترش دامنه درگیری‌ها، این پرسش را برای کشور‌های عربی مطرح کرده که آیا واشنگتن در شرایط بحرانی واقعاً قادر بامایل خواهد بود از آنها در برابر تهدیدهای نظامی محافظت کند. در چنین شرایطی، برخی دولت‌ها ممکن است به این نتیجه برسند که اتکای صرف به

حرکت عربستان سعودی به سمت توسعه توان هسته‌ای رانمی‌توان صرفاً یک پروژه انرژی یا اقتصادی دانست، بلکه ریاض در سال‌های اخیر تلاش کرده جایگاه خود را به عنوان یک قدرت منطقه‌ای مستقل تثبیت کند و در این مسیر، موضوع هسته‌ای به یکی از عناصر مهم راهبر دامینیتی و ژئوپلیتیکی این کشور تبدل شده است

خبر

تشکیک درباره نقش سلاح‌های هسته‌ای ژاپن در دفاع از کشور

وزیر دفاع ژاپن گفته که دولت باید آشکارا تر درباره نقش سلاح‌های هسته‌ای در دفاع از کشور بحث کند. این اظهارنظر از سوی شینجیرو کویزومی، وزیر دفاع ژاپن در حالی مطرح شده که این نمونه‌ای سابقه‌از سوی یک عضو کابینه است که در حال کار بر روی این موضوع بسیار بحث‌برانگیز است. به روزنامه ژانله ژاپن، کویزومی در یک برنامه یوتیوبی گفت: «گرچه بحث در مورد این موضوع برای ژاپن دشوار است، اما یکی از موضوعاتی که نمی‌توانیم از آن اجتناب کنیم، سلاح‌های هسته‌ای است.» اظهارات

کویزومی در حالی مطرح می‌شود که توکیو در حال بررسی به‌روزرسانی اسناد کلیدی است که سیاست امنیتی ژاپن از جمله تجدیدنظر احتمالی در تعهد چند دهه‌ای این کشور مبنی بر عدم تولید، نگهداری یا میزبانی سلاح‌های هسته‌ای را تسیم می‌کند. وزیر دفاع ژاپن همچنین در اظهارات خود گفت که جنگ اوکراین، فرانسه را بر آن داشته است تا قابلیت‌های هسته‌ای خود را افزایش دهد و فنلاند را وادار به تأیید استقرار سلاح‌های هسته‌ای در خاک خود کند؛ تغییرات چشمگیری که با فرض جدی یک وضعیت اضطراری

هاآرتص: باکو مانع رأی‌گیری کنست درباره نسل‌کشی ارامنه شد

رأی‌گیری‌های پایانی دوره فعالیت کنست قرار نگرفت. یک منبع اسرائیلی که با هاآرتص گفت‌وگو کرده است، گفت که بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل این رأی‌گیری را بدون اطلاع گدعون ساعر، وزیر امور خارجه اسرائیل که پیشنهاد ارائه کرده بود، متوقف کرده است. این منبع احتمال داده است که پس از تماس حکمت حاجی‌اف، مشاور سیاسی الهام علی‌اف، رئیس‌جمهور

انتقال فناوری و توسعه زیرساخت‌های غیرنظامی موافقت کند، اما تلاش خواهد کرد دست کم بخشی از فعالیت‌های حساس را تحت کنترل یا نظارت قرار دهد.

اگر عربستان بر حق غنی‌سازی داخلی اصرار داشته باشد، موضوع پیچیده‌تر می‌شود. موافقت آمریکا با چنین حقی می‌تواند از نظر حقوقی و سیاسی سابقه‌ای ایجاد کند که کشورهای دیگر منطقه نیز به آن استناد کنند. اگر ریاض بتواند با حمایت واشنگتن به غنی‌سازی دست پیدا کند، ایران می‌تواند این پرسش را مطرح کند که چرا باید استانداردهای متفاوتی برای کشورهای منطقه اعمال شود؟ بنابراین، بعید است ترامپ با «هسته‌ای شدن نظامی» عربستان به معنای مستقیم آن موافقت کند؛ اما ممکن است با توسعه گسترده توان هسته‌ای غیرنظامی و حتی نوعی ظرفیت غنی‌سازی محدود، در صورت وجود محدودیت‌ها و ترتیبات نظارتی، موافقت کند که این همان منطقه خاکستری است که می‌تواند آینده نظام منع اشاعه در خاورمیانه را تعیین کند.

آغاز مسابقه هسته‌ای یا خلق موازنه جدید؟

واکنش اسرائیل به هر گونه چرخش آمریکایا برای توسعه ظرفیت هسته‌ای عربستان احتمالاً بسیار حساس خواهد بود. اسرائیل سال‌هاست مسئله جلوگیری از گسترش توان هسته‌ای در خاورمیانه را بخشی از راهبر دامینیت‌علی خود می‌داند.

مهم‌ترین نگرانی اسرائیل آن است که یک کشور بزرگ و ثروتمند عربی، در محیط راهبردی منطقه، به ظرفیت «گریز هسته‌ای» دست پیدا کند؛ یعنی توانایی‌ای که در صورت تصمیم‌سیاسی امکان حرکت سریع به سمت تولید مواد لازم برای سلاح فراهم کند. در چنین شرایطی، اسرائیل ممکن است فشار بیشتری بر واشنگتن وارد کند یا خواهان دریافت تضمین‌ها و امتیازات امنیتی جدید شود.

کشور‌های دیگر منطقه نیز با دقت این روند را دنبال خواهند کرد. امارات متحده عربی که الگوی همکاری هسته‌ای خود را بر اساس صرف‌فقط کردن غنی‌سازی و بارفرآوری بنا کرده است، ممکن است نسبت به هر گونه امتیاز ویژه به عربستان حساس شود. اگر ریاض بتواند امتیازی فراتر از مدل امارات به دست آورد، احتمالاً ابوظبلی نیز در آینده خواهان بازنگری در محدودیت‌های خود خواهد شد و همین موضوع ممکن است دیگر کشورهای نیز سرایت کند.

با این حال، هسته‌ای شدن عربستان یک نتیجه قطعی و اجتناب‌ناپذیر نیست. همان گونه که برخی کارشناسان منع اشاعه تأکید کرده‌اند، دستیابی به سلاح هسته‌ای اگر چه می‌تواند بازدارندگی ایجاد کند، اما هزینه‌ها، خطرات و پیامدهای آن نیز بسیار سنگین است. حادثه هسته‌ای، رقابت تسلیحاتی، تحریم‌های بین‌المللی، افزایش خطر سوءعاجی، و احتمال درگیری بر سر تأسیسات هسته‌ای، تنها بخشی از این پیامدهاست.

خبر

قانون ساماندهی حشد الشعبی در آستانه تصویب مجلس عراق

مجلس عراق تأکید کرد که تلاش‌های پیوسته‌ای برای تکمیل اقدامات قانونی برای درج این قانون در دستور کار جلسات آتی و تصویب آن وجود دارد. در این راستا ابوالعلی البصری، معاون رئیس ستاد مشترک الحشد الشعبی در گفت‌وگو با شبکه خبری المیادین درباره موضوع انحصار سلاح و فشارهای آمریکایی‌گفت: سلاح‌الاح هم دست دولت است. سلاح حشد الشعبی، سلاح دولت است. بعد از اتمام جنگ، ابومهدی در دستوری فرمان داد که گروه‌های مقاومت هر یک به محدوده و کار خود بازگردند و گروه‌های عضو

احمد کریم عضو کمیسیون امنیت

و دفاع مجلس عراق امروز یکشنبه تأکید کرد که مجلس نمایندگان این

کانون طی مرحله آتی به سمت تصویب قانون ساماندهی الحشد الشعبی گام برمی‌دارد. کریم در گفت‌وگو با پایگاه خبری المعلومه اشاره کرد که مجلس با توجه به اهمیت قانون الحشد الشعبی در ساماندهی وضعیت این سازمان و رعایت انصاف در حق نیروهای آن و خانواده‌های شهیدار در صدد تصویب قانون آن است. وی افزود که این قانون مورد اهتمام گسترده در مجلس قرار دارد. این عضو کمیسیون امنیت و دفاع

کاتال‌های نظارتی اوکراین تخمین زدند که روسیه (بامداد یکشنبه) ظرف ۵۳ دقیقه حدود ۴۰ موشک به سمت کی‌یف شلیک کرده است که احتمالاً بزرگ‌ترین حمله موشکی بالستیک به پایتخت اوکراین از زمان آغاز این جنگ تمام عیار است. نیروی هوایی اوکراین در ابتدا ساعت ۱:۲۱ بامداد یکشنبه هشدار شلیک موشک‌های بالستیک از منطقه پریانسک روسیه و حرکت آنها

به سمت پایتخت اوکراین را صادر کرد. دقیقاً یک بعد سدای انفجارهای مهبیی در کی‌یف شنیده شد. مقامات اوکراینی از ساکنان خواستند در پناهگاه‌ها بمانند درحالی که امواج دیگری از موشک‌های روسیه کی‌یف را هدف قرار دادند. ویتالی کلیچکو شهردار کی‌یف از خراسنت دود در نزدیکی یک مرکز خرید در منطقه دسینایسکی این شهر خبر داد. همچنین در

جهان نما

گزارش «فارن پالیسی» از خطای راهبردی آمریکا در خاورمیانه:

نفوذ چین در منطقه چگونه تقویت شد؟

حملات غیرقانونی آمریکا علیه ایران که کشورهای حاشیه خلیج فارس را نیز به دلیل پاسخ ایران به این حملات با هدف قرار دادن پایگاه‌ها و منافع آمریکا در خلیج فارس و بسته شدن تنگه هرمز به روی صادرات نفت و گاز آن‌ها درگیر آن کرد، تحقق سه هدف بلندمدت چین را تسریع کرده است: خاورمیانه‌ای که کمتر به آمریکا وابسته باشد، دنیایی که بیشتر به فناوری‌های حیاتی چینی وابسته باشد و اعتباری برای پکن به عنوان یک قدرت جهانی جدی و پایدار.

نشریه فارن پالیسی در گزارشی به تشریح این موضوع پرداخته و نوشت: پکن سعی نکرده است واشنگتن را به عنوان ضامن نظامی خاورمیانه جایگزین کند، چرا که این امر با تعهداتی پرهزینه همراه است. هدف آن ساده‌تر و ظرفیت‌ر بوده است: کمک به کشورهای حوزه خلیج فارس برای کمی فاصله گرفتن از مدار آمریکایی. دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا بخش زیادی از این کار را برای شسی جینیپنگ، رئیس‌جمهور چین انجام داده است. هم‌پیمانان آمریکا در منطقه خلیج فارس شاهد این بوده‌اند که واشنگتن جنگ علیه ایران را به شیوه ناسامانی پیش می‌برد و کمترین توجهی به خسارت‌های وارد شده به شهرها، زیرساخت‌ها و اقتصادهای این منطقه ندارد. خلیج فارس اکنون به دو اردو دو تقسیم می‌شود: امارات متحده عربی به رژیم صهیونیستی و واشنگتن نزدیک‌تر می‌شود. اما گروه بزرگ‌تری که تحت رهبری عربستان سعودی و شامل قطر، عمان و شاید عراق و حتی ترکیه باشد، احتمالاً به دنبال امنیت بلندمدت از طریق توازن ادامه روابط با ایالات متحد اما همچنین گفت‌وگو با ایران و بهبود روابط با چین خواهد بود. این دقیقاً نظم منطقه‌ای مورد حمایت چین است.

بیش از ۸۰ درصد صادرات دفاعی چین به غرب آسیا از سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۵ به کشورهای حاشیه خلیج فارس بوده است. هیچ‌کس در تلاش نیست تا چتر امنیتی آمریکا را جایگزین کند اما آن‌ها می‌خواهند گزینه‌های مختلفی داشته باشند و گرنه هاد قدرت نفوذ آمریکا را کاهش می‌دهند.

در ادامه این مطلب با اشاره به مزایای ژئو-اقتصادی جنگ آمریکا در غرب آسیا برای چین، مطرح شد: این جنگ به یک تبلیغ بزرگ برای فناوری‌های حیاتی چین تبدیل شده است. دولت‌ها در سراسر جهان در تلاشند تا انرژی خورشیدی، باتری‌ها، توربین‌های بادی، خودروهای برقی و شبکه‌های برق را تقویت کنند. چین حدود ۹۱ درصد از ظرفیت تولید پنل‌های خورشیدی جهانی و ۸۹ درصد از ظرفیت باتری‌های لیتیوم-یونی را کنترل می‌کند. شرکت‌های چینی حداقل ۷۰ درصد تقریباً تمام فناوری‌های انرژی پاک را تولید می‌کنند. هر چه ناامنی انرژی بیشتر ادامه یابد، جهان بیشتر به صنایعی که چین بر آن تسلط دارد، دروی خواهد آورد.

فارن پالیسی با ادعای این که ایران در زمان بسته بودن تنگه هرمز اجازه عبور برخی از نفت کش‌ها را به شرط تسویه معاملات با یوان را داده است، نوشت: این جنگ همچنین یک هدف کلیدی چین را پیش می‌برد که دلارزدایی از اقتصاد جهانی است. چین و شرکای آن به طور موتری تجارت مبتنی بر یوان را گسترش داده‌اند تا در معرض تحریم‌های آمریکایی قرار نگیرند. این‌ن تغییر تدریجی خواهد بود اما روند اکنون غیر قابل انکار و به سمت تضعیف تسلط دلار است.

در بخش پایانی این مطلب با اشاره به این که چین

از آسیبی که به اعتبار آمریکا به دلیل محقق نشدن اهداف واگهی اعلامی آن برای جنگ غیرقانونی علیه ایران وارد آمده، سود برده است، مطرح شد: ترامپ این جنگ را انتخاب کرد و در این فرایند ده‌ها میلیارد دلار هزینه کرد، مهمات آمریکا را هدر داد، دارایی‌های نظامی را از آسیا منتقل کرد، موجب نگرانی متحدان شد و نشان داد که حتی با قدرت عظیم آمریکا، یک راهبردار درست و تغییرات مداوم در تاکتیک‌ها نتایج بدی به بار می‌آورد. چین در این میان به به خرید نفت ایرانی ادامه داد، روابط خود را با کشورهای خلیج فارس حفظ کرد و از هزینه‌های دفاع از ایران با تبدیل شدن به پلیس خاورمیانه اجتناب کرد. این رویکرد مورد نظر پکن است- تقویت تدریجی نفوذ به جای درگیری‌های پردردسر.

این در حالست که ایالات متحده همین حالا به دنبال آن است تا بتواند چین را از ناحیه تایوان مورد تهدید قرار دهد. در این خصوص لای چینگ ته، رئیس‌جمهور تایوان (یکشنبه) گفت که این جزیره خودگردان باید برای حفاظت از «دموکراسی» خود همکاری کند و نباید بخشی از چین شود و در ادامه از اعضای حزب پیشروی دموکراتیک خواست که با «تور سرخ» از سوی پکن مقابله کنند.

خبرگزاری رویترز گزارش داد: لای چینگ ته دو سال پیش انتخاب شد و حزب حاکم پیشرو دموکراتیک او بر هویت جداگانه تایوان از چین تأکید دارد؛ موضعی که اغلب خشم پکن را بر می‌انگیزد، چرا که چین تایوان را بخشی غیرقابل تفکیک از سرزمین خود می‌داند و تأکید کرده است در صورت لزوم، برای وحدت دوباره آن با چین، به زور متوسل خواهد شد.

با ایلنا همراه شوید

خبرگزاری کار ایران «ایلنا»